

Základní škola a Mateřská škola Litvínov, Ruská 2059, okres Most

Mateřská škola Čapkova 2035

Prevence rizikového chování v mateřské škole

Projednáno na pedagogické radě dne 26. srpna 2025
Platnost od 1. září 2025

1. Úvod

S rizikovým chováním, jako je týrání, zanedbávání, šikanování nebo drogy (kouření) se mohou setkávat děti již v předškolním věku. Je tedy důležité zahájit primární prevenci právě v době předškolní docházky a poskytnout dětem potřebné informace formou, která je přiměřená jejich věku.

Úkolem prevence je předcházet rizikovému chování a tímto směrem zaměřit konkrétní aktivity, minimalizovat dopad patologického chování a zamezit šíření.

2. Vytýčení rizikového chování

Zaměříme se na tyto druhy rizikového chování (nejčastější v dětském okolí)

- záškoláctví
- kriminalita, delikvence
- týrání a zanedbávání dětí
- poruchy příjmu potravy
- drogové závislosti, alkoholismus, kouření
- šikanování, vandalismus a další formy násilného chování
- virtuální drogy (počítače, televize, video)
- xenofobie (strach z neznámého), rasismus, intolerance (nesnášenlivost)

Rizikové chování v předškolním věku

U malých dětí se rizikové chování může projevovat jako:

- **agresivita** (fyzická nebo verbální),
- **útěky z dohledu dospělých**,
- **nebezpečné hry** (s ohněm, ostrými předměty apod.),
- **napodobování nevhodného chování** z médií nebo okolí,
- **neposlušnost a vzdor** v míře, která ohrožuje bezpečí.

3. Zásady prevence rizikového chování

Bezpečné a podnětné prostředí

- Zajistit fyzicky bezpečné prostředí (např. ochrana zásuvek, ostrých hran).
- Nabízet smysluplné aktivity, které rozvíjejí motoriku, kreativitu a spolupráci.

Stanovení jasných hranic a pravidel

- Děti potřebují vědět, co se smí a co ne – pravidla by měla být jednoduchá, srozumitelná a důsledně dodržovaná.
- Vysvětlení důsledků chování (např. „Když běžíš na silnici, může tě srazit auto.“).

Rozvoj sociálních dovedností

- Učit děti, jak řešit konflikty bez agrese (např. pomocí her, modelových situací).
- Podporovat empatii, sdílení a spolupráci.

Pozitivní vzory chování

- Dospělí by měli jít příkladem – děti napodobují chování, které vidí.
- Vyhýbat se křiku, fyzickým trestům a negativnímu hodnocení.

Spolupráce s rodiči

- Pravidelná komunikace mezi školkou a rodinou.
- Sdílení informací o chování dítěte a společné hledání řešení problémů.

Včasné zachycení problémů

- Pedagogové by měli být vyškoleni v rozpoznávání varovných signálů (např. časté výbuchy vzteku, izolace, nadměrný strach).
- V případě potřeby zapojení odborníků (psycholog, speciální pedagog).

4. Cíle

Jelikož děti a jejich rodiny známe, dokážeme analyzovat, jaký patologický jev je pro dítě krizový. Máme zde děti ze sociálně slabých rodin, děti s poruchami chování, děti jiné národnosti. Budeme dětem pomáhat se začleněním do běžného kolektivu. Chceme jim ukázat, že mají stejné možnosti, práva, ale i povinnosti. Tím docílíme, že dítě bude schopné žít ve společnosti jemu blízkých dospělých i vrstevníků a bude s nimi umět komunikovat, bude způsobilé se učit, na své úrovni také pracovat a řešit problémy, uplatňovat se a prosazovat, ale také se požadavkům okolí přizpůsobit. Setká-li se takové dítě v budoucnu s rizikovým chováním, dokáže je rozpoznat, nepodlehnout jim a věnovat se jiným, prospěšným aktivitám. Vytvoření podmínek pro smysluplné využití volného času. Chceme, aby děti měli o lidech s rizikovým chováním povědomí. Dále budeme učit děti, aby s lidmi s takovým chováním dokázaly žít, uměly jim pomoci (v míře přiměřené jejich věku). Vytvořit povědomí o situacích, kdy dítě potřebuje být rozhodné, odolné vůči stresu a náročným situacím. Naučit je, nebát se požádat o pomoc a vědět, kde jí může vyhledávat.

Děti, které mají problém s chováním, začleněním do kolektivu MŠ, agresivitou atd. evidujeme jako děti se speciálními vzdělávacími potřebami a je pro ně vypracován Plán pedagogické podpory – PLPP (podpůrná opatření prvního stupně). V případě větších problémů a nedostačující podpory prvního stupně, doporučujeme rodičům návštěvu PPP nebo SPC a na základě vyjádření těchto zařízení postupujeme dále podle potřebného stupně podpůrných opatření.

Cíle a výstupy prevence rizikového chování v MŠ

Cíl	Výstup pro evaluaci (pozorovatelné chování dítěte)
1. Rozvoj sociálních dovedností	- Dítě se zapojuje do společné hry bez konfliktu. - Dítě dokáže požádat o pomoc nebo nabídnout pomoc druhému. - Dítě respektuje pravidla skupiny (např. čeká, až na něj přijde řada).
2. Rozvoj emoční inteligence	- Dítě pojmenuje základní emoce (radost, smutek, hněv, strach). - Dítě vyjadřuje své pocity přiměřeným způsobem (např. slovy, kresbou). - Dítě rozpozná emoce u druhých a reaguje na ně (např. utěší kamaráda).
3. Posilování sebedůvěry a osobní odpovědnosti	- Dítě se nebojí vyjádřit svůj názor nebo potřebu. - Dítě se zapojuje do rozhodování (např. výběr aktivity). - Dítě chápe důsledky svého chování a přijímá je (např. omluví se).
4. Prevence agresivního a impulzivního chování	- Dítě zvládá frustraci bez fyzické nebo slovní agrese. - Dítě využívá naučené strategie zvládání hněvu (např. „počítám do deseti“).

Cíl	Výstup pro evaluaci (pozorovatelné chování dítěte)
	- Dítě se snaží řešit konflikt domluvou nebo s pomocí dospělého.
5. Podpora bezpečného chování	- Dítě zná základní pravidla bezpečnosti (např. nepřechází silnici bez dospělého). - Dítě ví, že jeho tělo patří jen jemu a umí říct „ne“. - Dítě ví, na koho se obrátit v případě ohrožení nebo nepříjemné situace.

Tyto výstupy můžeš využít i jako **kritéria pro pozorování** v rámci pedagogické diagnostiky nebo při tvorbě **hodnotících zpráv** pro rodiče.

5. Spolupráce s rodiči

Rodiče jsou informováni o chování svého dítěte pravidelně. Pokud dochází k nějakým projevům rizikového chování, je problém s rodiči řešen individuálně. Seznamujeme rodiče s případným vypracováním PLPP. Rodiče informujeme i o zlepšení chování, snaživosti atd. Někdy se na nás obracejí i samotní rodiče a prosí o radu a spolupráci v řešení. Společně pak hledáme řešení a třeba i příčiny.

6. Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

- PPP (osobní setkání v poradně, přítomnost psychologa při běžném režimu v MŠ)
- MP Litvínov (prohlídky prostor MP (kamerový systém), ukázka práce MP (cvičení psů), přednášky, preventistka)
- OSPOD
- Spolupráce se ZŠ Ruská – školní speciální pedagog
- Spolupráce s dětskými lékaři
- Spolupráce s RSSZ

7. Aktivity, které budeme k prevenci využívat

- Řešení konfliktních situací
- Naučit se říkat NE, čelit sociálnímu tlaku
- Na názorných příkladech si vysvětlíme negativní důsledky
- Posilování sebedůvěry
- Doporučení volnočasových aktivit (nabídka pro děti i rodiče)
- Naučíme se naslouchat druhým, a i se svěřit s problémem i radostí
- **Pohádky a příběhy** s morálním ponaučením.
- **Hry na role** (např. „co dělat, když se ztratím“).
- **Pohybové hry** s pravidly (učí sebekontrolu a spolupráci).
- **Kreslení emocí** – pomáhá dětem pojmenovat a zvládat své pocity.

Plán preventivních aktivit v MŠ

Pravidla a bezpečí

- **Téma:** Seznamujeme se s pravidly
- **Cíl:** Upevnit základní pravidla chování ve školce a bezpečnostní návyky
- **Aktivita:**
 - o Hra „Co je správné a co ne?“ (obrázky s různými situacemi)
 - o Tvorba třídních pravidel s dětmi (obrázková forma)
 - o Nácvik bezpečného chování na hřišti a při přecházení silnice

Emoce a empatie

- **Téma:** Poznáváme a zvládáme své emoce
- **Cíl:** Rozvoj emoční inteligence a empatie
- **Aktivita:**
 - o Hra „Kolo emocí“ – děti ukazují a pojmenovávají pocity
 - o Čtení pohádky o emocích + výtvarné ztvárnění
 - o Hra na zrcadlo – napodobování výrazů a hledání, co kdo cítí

Přátelství a spolupráce

- **Téma:** Jak být dobrým kamarádem
- **Cíl:** Podpora pozitivních vztahů mezi dětmi
- **Aktivita:**
 - o Kooperativní hry (stavění věže ve dvojicích, společné kreslení)
 - o Příběh o přátelství + dramatizace
 - o Tvorba „stromu přátelství“ – děti přidávají listy s dobrými skutky

Pomáháme si

- **Téma:** Pomoc druhým a laskavost
- **Cíl:** Posilování prosociálního chování
- **Aktivita:**
 - o Adventní kalendář laskavosti (každý den jeden dobrý skutek)
 - o Hra „Pomocníci“ – modelové situace, kdy si děti navzájem pomáhají
 - o Výroba přáníček pro seniory nebo nemocné děti

Řešení konfliktů

- **Téma:** Co dělat, když se zlobím
- **Cíl:** Učit děti zvládat konflikty nenásilně
- **Aktivita:**
 - o Hra „Stop – dýchej – řekni“ (nácvik zvládání hněvu)
 - o Loutkové divadlo s konfliktní situací a hledáním řešení
 - o Tvorba „knihy řešení problémů“ – děti kreslí, co pomáhá

Odvaha a bezpečí

- **Téma:** Když se bojím nebo cítím nebezpečí
- **Cíl:** Učit děti rozeznat nebezpečné situace a říct si o pomoc
- **Aktivita:**
 - o Hra „Nebezpečí – bezpečí“ (třídění obrázků)
 - o Nácvik situací: ztracení, kontakt s cizím člověkem
 - o Příběh „Když řeknu NE“ – o osobních hranicích

Zdravý životní styl

- **Téma:** Pečujeme o své tělo a zdraví
- **Cíl:** Podpora zdravých návyků
- **Aktivita:**
 - o Hra „Zdravé a nezdravé“ (potraviny, pohyb, spánek)
 - o Týden zdraví – každý den jiný úkol (např. den bez sladkostí)
 - o Cvičení s hudbou, jóga pro děti

Média a reklama

- **Téma:** Co vidím v televizi a na mobilu
- **Cíl:** Rozvoj mediální gramotnosti
- **Aktivita:**
 - o Povídání o pohádkách vs. realitě
 - o Hra „Reklama – pravda nebo přehánění?“
 - o Tvorba vlastní „reklamy“ na zdravou svačinu

Já a moje tělo

- **Téma:** Moje tělo patří mně
- **Cíl:** Prevence zneužívání, posilování sebevědomí
- **Aktivita:**
 - o Kniha „Moje tělo patří mně“ (čtení a diskuze)
 - o Hra „Kdo mi může pomoci?“ – důvěryhodné osoby
 - o Malování postavy – co mám rád/a na sobě

Shrnutí a oslava

- **Téma:** Co jsme se naučili
- **Cíl:** Posílení pozitivního sebehodnocení a vztahů
- **Aktivita:**
 - o Hra „Vzpomínkový kruh“ – co se mi líbilo, co jsem se naučil/a
 - o Výstava výtvarných prací z celého roku
 - o Den přátelství – společné hry, piknik, diplomy

8. Závěr

Preventivní program školy je součástí výchovy a vzdělání dětí po celou dobu docházky do mateřské školy. Účastní se ho pedagogové, děti, rodiče a odborníci. V rámci tohoto preventivního programu je nutné kombinovat poskytování informací z oblasti prevence rizikového chování s výcvikem v sociálních dovednostech a osobnostním růstem dítěte. Preferovat přístupy zaměřené do oblasti zdravého životního stylu a aktivního sociálního učení. Program musí brát zásadní zřetel na věk a osobní charakteristiky dětí, jinak bude jeho plnění formální.

Vypracovala: Bc. Miroslava Soukupová

Mgr. Pavla Tomášová
ředitelka školy

Dne: 23. 8. 2025